

Valsts ugunsdzēsības
un glābšanas dienests

Ugunsdzēsība Padomju Latvijas laikā

Publicēts: 03.08.2020.

Sākotnēji ugunsdzēsības darbību regulēja padomju likumi, vēlāk nāca nacistiskās Vācijas uzliktās pārmaiņas, kuras uz vairākiem gadu desmitiem atkal nomainīja vienota ugunsdzēsības nozares attīstība visā Padomju Savienībā. Ugunsdrošība kļuva par vienu no valsts prioritātēm: veidoja rūpnīcu, iestāžu, kolhozu un citu iestāžu brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības, cēla garāžas mašīnām, veica profilaktiskos pasākumus un rīkoja ugunsdzēsības sporta sacensības. Par neatņemamu ugunsdzēsēju komandu ikdienas sastāvdaļu kļuva politnodarbības. Ugunsdzēsēju tehnisko bāzi veidoja Padomju Savienībā ražotā tehnika un aprīkojums.

Pieaugot iedzīvotāju skaitam un attīstoties ražošanai, palielinājās ugunsdzēsības daļu un brīvprātīgo ugunsdzēsēju komandu skaits. Pastiprināta uzmanība tika pievērsta ugunsdzēsēju apmācībai, dodot iespēju profesiju apgūt ne tikai Latvijā, bet arī PSRS izglītības iestādēs.

Augot pilsētām un rūpniecībai, pieauga ugunsdrošības uzraudzības nozīme un lielāka uzmanība tika pievērsta ugunsdrošības noteikumu ievērošanai, kontrolei un izglītošanai.

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas daudzas no Padomju laikā ieviestajām prasībām ugunsgrēku dzēšanā, darba organizācijā, ugunsdrošībā un apmācībā tika pārņemtas un tiek izmantotas arī šodien.

Pēc Latvijas okupācijas 1940.gadā ugunsdzēsības jomā notika pārmaiņas un tika ieviesti PSRS pastāvošie normatīvie akti. Brīvprātīgo ugunsdzēsēju organizāciju biedriem reorganizācijas rezultātā tika noņemtas formas tērpa zīmotnes un uzpleči, tika nodoti biedrību karogi. Vācu okupācijas režīma laikā brīvvalsts ugunsdzēsēju biedrību struktūras tika atjaunotas.

Latvijas PSR Iekšlietu tautas komisariātā tika izveidota Ugunsdzēsības daļa, kurai pakļāva pilsētas militarizētās ugunsdzēsēju komandas. 1945.gadā tā tika pārdēvēta par Ugunsdzēsības pārvaldi, kuras sastāvā bija Valsts ugunsdrošības uzraudzības, operatīvā, materiāli tehniskās apgādes daļa un normatīvi tehniskā grupa.

1941.gada februārī apstiprināja „Latvijas PSR Ugunsdrošības noteikumus”, kas lika pamatus profilakses un ugunsdrošības uzraudzības jomas attīstībai valstī.

Uz brīvvalsts laikā izveidotās ugunsdzēsēju apmācības bāzes 1940.gada sākumā 4.pilsētas militarizētajā ugunsdzēsības komandā, kas atradās Hanzas ielā Rīgā, noorganizēja pirmos apmācības kursus, kurus nosauca par Militarizētā ugunsdzēsības dienesta jaunākā komandējošā sastāva darbinieku sagatavošanas skolu, kurā apmācības ilga sešus mēnešus. Jau pēc gada skolas darbību pārtrauca karš un tā tika atjaunota 1945.gadā.

2.pasaules kara frontei virzoties pāri Latvijas teritorijai, izcēlās plaši ugunsgrēki. Paralēli dzēšanas darbiem, brīvprātīgo ugunsdzēsēju vienībām uzticēja apsargāt nozīmīgākos tautsaimniecības objektus. 1941.gada 29.jūnijā Rīgā aizdegās Pētera baznīcas tornis, kam sagraustot cieta arī Melngalvja nams, Rātsnams un tiem apkārt esošā apbūve. Ugunsdzēsēju darbu apgrūtināja tehnikas un ūdens trūkums, ko radīja uzspridzinātais pilsētas ūdensvads.

1945.gadā pēc Vācijas kapitulācijas ugunsdzēsēji atguva tikai daļu no kara laikā aizvestās ugunsdzēsības tehnikas un aprīkojuma.

1945.gada beigās norisinājās pirmā pēckara Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību konference, kuras laikā nodibināja vienotu LPSR Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību. To vadīja LPSR Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību Centrālā padome.

1946.gadā PSRS Ministru padome apstiprināja nolikumu "Par PSRS leM militarizēto ugunsdzēsības dienestu", kurā bija noteikts, ka militarizēto ugunsdzēsības dienestu (no 1949. līdz 1956.gadam Atsevišķās militarizētās ugunsdzēsēju komandas) varēja organizēt svarīgākajos administratīvajos centros un rūpnieciskajos objektos ar valstiski svarīgu nozīmi vai paaugstinātu ugunsbīstamību. Militarizētā ugunsdzēsības dienesta personālsastāvs pakļāvās padomju armijas ierindas, disciplīnas un iekšējā dienesta reglamentiem. Tiem bija armijas tipa formas tērpi, uzpleči un atšķirības zīmes.

1953.gadā Militarizētā ugunsdzēsības dienesta jaunākā komandējošā sastāva skola tika pārveidota par Ugunsdzēsības pārvaldes militarizētā ugunsdzēsības dienesta Mācību vienību.

Atjaunojoties tautsaimniecībai, 50.gados liela vērība tika pievērsta ugunsdrošības profilaksei un rūpniecības objektos, iestādēs, organizācijās, skolās un iedzīvotāju vidū plaši tika veikts informatīvais darbs par ugunsdrošības jautājumiem.

1956.gadā tika veikta kārtējā ugunsdzēsības dienesta reorganizācija: ugunsdzēsēju komandas tika pārdēvētas par Patstāvīgajām militarizētajām ugunsdzēsēju daļām un to priekšnieki atbildēja ne tikai par dienesta organizāciju un ugunsgrēku dzēšanu, bet kopā ar daļās esošajiem inspektoriem arī par sava pārraudzības rajona ugunsdrošību.

Valstī pieauga brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību skaits un 1958.gadā tām bija vairāk nekā 57000 biedru.

Ieviešot inženieru štata vietas, 60. gados Ugunsdzēsības pārvalde un Pilsētu patstāvīgās militarizētās ugunsdzēsēju daļās pakāpeniski kļuva par inženiertehnisku dienestu. 1962.gadā izveidoja Ugunsdzēsības izmēģinājumu staciju, kas izmeklēja lielos ugunsgrēkus, sniedza ekspertīzes slēdzienus, veica zinātniski pētniecisko darbu, pārbaudīja dažādu vielu, materiālu un elektrisko sadzīves priekšmetu ugunsbīstamību.

1964.gada janvārī PSRS Sporta biedrību un organizāciju savienībā nodibināja Vissavienības ugunsdzēsības sporta federāciju. Pēc mēneša tika izveidota Latvijas Ugunsdzēsības sporta federācija. Septembrī „Dinamo” stadionā notika LPSR čempionāts ugunsdzēsības sportā. Pēc gada notika pirmais oficiālais PSRS čempionāts ugunsdzēsības sportā, kurā startēja arī Latvijas izlase.

Lielākie pārbaudījumi ugunsdzēsējiem tajā laikā bija ugunsgrēks Šķirotavas stacijā (1961.gads), kas izcēlās pēc divu vilcienu sadursmes, tvaikoņa „Jānis Rainis” kravas tilpnē (1961.gads), Tramvaju un trolejbusu pārvaldes remontdarbnīcās (1962.gads), Valsts filharmonijā (1963.gads) un Mežaparka lielajā estrādē (1963.gads).

Saskaņā ar PSRS Ministru padomes 1966.gada maija lēmumu „Par ugunsdzēsības organizācijas uzlabošanu valstī”, tika noteikti divi galvenie ugunsdzēsības dienestu veidi: profesionālais, kurā ietilpst Iekšlietu ministrijas militarizētā, nemilitarizētā un resoru ugunsdzēsība, un brīvprātīgais.

1966.gada septembrī Latvijas PSR Ministru padome pieņēma lēmumu izveidot Sabiedriskās kārtības sargāšanas ministrijas (no 1969.gada Iekšlietu ministrija) Profesionālo ugunsdzēsības dienestu, kuram pakļāva esošos dienestus rajonu centros, pilsētās, ciematos un tautsaimniecības objektos. Valsts ugunsdrošības uzraudzības profilaktisko darbu veica pilsētu un rajonu brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības, profesionālā ugunsdzēsības dienesta vienības un pilsētu militarizētā ugunsdzēsēju dienesta profilakses grupas.

1965.gadā, atzīmējot Rīgas pilsētas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības 100 gadu jubileju, notika plašas svinības un Kundziņsalas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības telpās tika rīkota izstāde par ugunsdzēsības vēsturi, kas bija pirmā Padomju Latvijas laika izstāde par ugunsdzēsību.

Saskaņā ar 1970.gada PSRS Ministru padomes lēmumu „Par tautsaimniecības objektu ugunsdrošības stāvokļa uzlabošanu”, 70. gados daudz strādāja pie signalizāciju un automātisko ugunsgrēku dzēšanas sistēmu ieviešanas objektos.

1974.gadā Ķengaraga ielā 3, Rīgā, tika uzcelts jauns depo, uz kuriem pārcēlās Mācību vienība. Tajā bija ierīkots viss nepieciešamais mācību procesam, kā arī garāža desmit automobiļiem.

70.gados Ugunsdzēsības pārvaldē izveidoja Civilās aizsardzības un kara mobilizācijas nodaļu, kuras uzdevums bija koordinēt un vadīt civilās aizsardzības darbu visā Latvijas teritorijā.

1972.gadā Rīgā notika pirmās Vissavienības sacensības ugunsdzēsības sportā.

1975.-1985.gads

Pēc Mācību vienības pārcelšanas uz Ķengaraga ielu, Rīgā, ēka Hanzas ielā piedzīvoja nopietnu reorganizāciju un pārbūvi. Vienā no ēkas stāviem 1978.gada septembrī tika ierīkots Centrālais ugunsdzēsības sakaru punkts. Savukārt, citā ēkas daļā 1978.gadā starptautisko sacensību laikā tika atklāta ugunsdzēsības tehniskā izstāde. 1980.gadā Latvijas ugunsdzēsības tehniskajai izstādei piešķīra muzeja statusu.

1980.gadā Mācību vienība tika pārveidota par Latvijas Iekšlietu ministrijas ugunsdzēsības Mācību centru, bet 1989.gadā to pārdēvēja par Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamenta Mācību centru.

70.-to gadu beigās un 80.-to gadu sākumā ugunsdzēsēju iemaņas un prasmes tika pārbaudītas vairākos ugunsgrēkos. 1976.gadā no ugunsgrēka kultūras namā „Ziemeļblāzma” ugunsdzēsējiem izdevās izglābt vairāk nekā 40 cilvēkus. 1983.gadā ugunsgrēks izcēlās Rīgas Centrāltirgus sakņu paviljonā un tā dzēšana norisinājās vairākas dienas. 1985.gada 6.martā Ventspils ostā uz Latvijas kuģniecības tankkuģa “Ludvīgs Svoboda” izcēlās ugunsgrēks un tā sekmīgā nodzēšana novērsa apdraudējumu pilsētai un tās iedzīvotājiem.

1985.-1990.gads

Lielajos uzņēmumos, kolhozos un padomju saimniecībās darbojās brīvprātīgo ugunsdzēsēju pirmorganizācijas. Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība bija kļuvusi par ražošanas uzņēmumu ar daudzveidīgu profilu: sadarbībā ar Valsts apdrošināšanas iestādēm liela uzmanība tika veltīta aģitācijas pasākumiem iedzīvotāju vidū, populāras bija sacensības ugunsdzēsības sportā. Brīvprātīgo ugunsdzēsēju idejas guva atsaucību jaunatnes vidū. 1986.gadā Padomju Latvijā darbojās 2822 pirmorganizācijas ar vairāk nekā 200 tūkstošiem biedru un 762 jauniešu brīvprātīgo ugunsdzēsēju vienības.

80.-to gadu otrās puses lielākais ugunsgrēks notika 1989.gadā un norisinājās VEF rūpnīcā, kur liesmas nopostīja divus rūpnīcas korpusus 8700m² platībā.

Arvien aktīvāk sabiedrībā sāka parādīties idejas par neatkarīgas Latvijas valsts atjaunošanu. Ugunsdzēsību Latvijā gaidīja pārmaiņas.